

Міністерство освіти і науки України
Сумський національний аграрний університет
Факультет агротехнологій та природокористування
Кафедра екології та ботаніки

Робоча програма (силабус) освітнього компонента
ПСИХОЛОГІЯ І ПЕДАГОГІКА ВИЩОЇ ШКОЛИ
(обов'язковий)

Реалізується в межах освітньої програми

Екологія

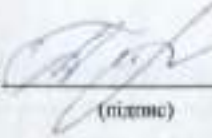
(назва)

за спеціальністю 101 Екологія

(шифр, назва)

на другому (магістерському) рівні вищої освіти

Розробник:

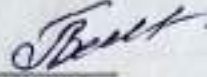

Н.В. Коваленко, к.п.н., доцент кафедри екології та ботаніки

(підпис)

(прізвище, ініціали)

(вчений ступінь та звання, посада)

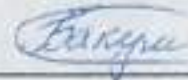
Розглянуто, схвалено та затверджено на засіданні кафедри екології та ботаніки (назва кафедри)	протокол від <u>17.06.24 р.</u> № <u>17</u>
	Завідувач кафедри (підпис) <u>В.Г. Скляр</u> (прізвище, ініціали)

Погоджено:

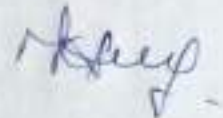
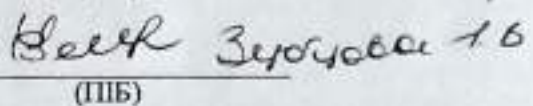
Гарант освітньої програми

(підпис) К.С. Кирильчук
(ПІБ)

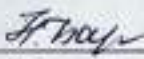
Декан факультету, де реалізується освітня програма

(підпис) О.М. Бакуменко
(ПІБ)

Рецензія на робочу програму (додається) надана:

Кашчарко Г.О.
(ПІБ)
Велк Зючова Т.В.
(ПІБ)

Методист відділу якості освіти,
ліцензування та акредитації

(підпис) (Надія Бараніч)
(ПІБ)

Зареєстровано в електронній базі: дата: 24.07 2024 р.

Інформація про перегляд робочої програми (силабусу):

Навчальний рік, в якому вносяться зміни	Номер додатку до робочої програми з описом змін	Зміни розглянуто і схвалено		
		Дата та номер протоколу засідання кафедри	Завідувач кафедри	Гарант освітньої програми

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

1.	Назва ОК	Психологія та педагогіка вищої школи			
2.	Факультет/кафедра	Факультет агротехнологій та природокористування / Кафедра екології та ботаніки			
3.	Статус ОК	Обов'язковий			
4.	Програма/Спеціальність (програми), складовою яких є ОК для (заповнюється для обов'язкових ОК)	ОП – Екологія Спеціальність – 101 Екологія			
6.	Рівень НРК	Рівень 7			
7.	Семестр та тривалість вивчення	Дисципліна викладається в 3 семестрі.			
8.	Кількість кредитів СКТС	5 кредитів (150 годин)			
9.	Загальний обсяг годин та їх розподіл денна/заочна	Контактна робота(заняття)			Самостійна робота
		Лекційні	Практичні /семінарські	Лабораторні	
		20/2	30/-	-	100/148
10.	Мова навчання	українська			
11.	Викладач/Координатор освітнього компонента	Коваленко Наталія Володимирівна			
11.1	Контактна інформація	к.п.н., доцент кафедри екології та ботаніки Ел. адреса: natalyakovalenko@i.ua			
12.	Загальний опис освітнього компонента	Дисципліна «Психологія та педагогіка вищої школи» забезпечує формування у здобувачів психологічної компетентності як компоненту психолого-педагогічної підготовки викладачів та розвиток психологічної культури, спрямованої на розвиток моральних, інтелектуальних особливостей, творчого потенціалу викладача та здобувача освіти; формування уявлення про психологічні чинники і детермінанти організації педагогічного процесу у вищій школі, управління цим процесом згідно структури та функцій конкретних підрозділів ВНЗ, про соціально-психологічні явища, які опосередковують та зумовлюють процеси навчання і виховання			
13.	Мета освітнього компонента	Формування уявлення про особистість, її розвиток, психічне здоров'я і прояв здібностей на шляху самовдосконалення; опанування знаннями про психологічні особливості студентського періоду життя людини; усвідомлення закономірностей професійного становлення та особистісного зростання майбутніх фахівців; вивчення психологічних аспектів навчання і виховання студентської молоді; усвідомлення психологічних особливостей науково-педагогічної діяльності та шляхів її опанування; сприяння професійному самовизначенню і набуття здобувачами освіти професійно-педагогічної ідентичності.			
14.	Передумови вивчення ОК, зв'язок з іншими освітніми компонентами ОП	1. Освітній компонент базується на таких дисциплінах, як психологія, соціологія, біологія, педагогіка. 2. Освітній компонент є основою для таких дисциплін, як педагогіка вищої школи, управління персоналом та лідерство.			
15.	Політика академічної доброчесності	В ході виконання лабораторних робіт, написанні рефератів та при виконанні модульних, атестаційних, залкових та екзаменаційних робіт студент обов'язково має дотримуватись правил академічної доброчесності. При виявленні фактів списування або академічної недоброчесності робота виконана студентом анулюється.			
16.	Посилання на курс у системі Moodle	https://cdn.snau.edu.ua/moodle/course/view.php?id=3391			

2. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ ТА ЇХ ЗВ'ЯЗОК З ПРОГРАМНИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ НАВЧАННЯ

Результати навчання за ОК: Після вивчення освітнього компонента студент очікувано буде здатен...»	Програмні результати навчання, на досягнення яких спрямований ОК (зазначити номер згідно з нумерацією, наведеною в профілі ОП) ³					Як оцінюється РНД
	ПР02. Уміти використувувати концептуальні екологічні і закономірності у професійній діяльності і	ПР04. Знати правові та етичні норми для оцінки професійної діяльності, розробки та реалізації соціально-значущих екологічних проєктів в умовах суперечливих вимог.	ПР05. Демонструвати здатність до організації колективної діяльності та реалізації комплексних природоохоронних проєктів з урахуванням наявних ресурсів та часових обмежень.	ПР08. Уміти доносити зрозуміло і недвозначно професійні знання, власні обґрунтування і висновки до фахівців і широкого загалу.	ПР09. Знати принципи управління персоналом та ресурсами, основні підходи до прийняття рішень в умовах невовної/ї едостатньо і інформації та суперечливих вимог.	
ДРН 1. Розрізняти навчально-виховні ситуації, вирішувати педагогічні задачі.	+			+	+	Проведення тестового контролю.
ДРН 2. Розуміти зміст, принципи, методи, форми організації освіти, навчання та виховання в Україні.		+		+		Тестовий контроль, захист практичних робіт
ДРН 3. Знати психологічну сутність основних видів діяльності суб'єктів та об'єктів педагогічного процесу у ВНЗ.				+	+	Тестування, захист практичних робіт
ДРН 4. Використовувати сучасні психологічні методи роботи з першоджерелами, їх реферування та коментування, оперувати психологічними категоріями та поняттями.		+				Модульний контроль, захист практичних робіт
ДРН 5. Використовувати результати психологічного вивчення особистості та групи з метою підвищення ефективності їх				+	+	Тестовий контроль, захист практичних робіт

діяльності, створення психологічного комфорту.						
ДРН 6. Надавати психологічну характеристику особистості, використовувати індивідуальний підхід до співпрацівників, підлеглих тощо.				+		Тестування, захист практичних робіт
ДРН 7. Надавати психологічну характеристику міжособистісним стосункам в групі, розробляти програму виховної роботи для формування трудового колективу.			+	+		Модульний контроль, захист практичних робіт

3. ЗМІСТ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА (ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ)

Тема. Перелік питань, що будуть розглянуті в межах теми	Розподіл в межах загального бюджету часу			Рекомендована література	
	Аудиторна робота				Самостійна робота
	Лк	Пз/семін. з	Лаб. з.		
Модуль I. Предмет, об'єкт, методи педагогіки вищої школи					
Тема 1. Предмет і завдання педагогіки та психології вищої школи. 1. Педагогіка вищої школи: предмет, завдання, функції, місце в структурі педагогічних наук. 2. Основні поняття педагогіки вищої школи. 3. Науково-педагогічний процес у ВНЗ: сутність, структура, етапи, закономірності, принципи. 4. Методи та етапи науково-педагогічного дослідження	2	4	-	10/14	1,4,9,10
Тема 2. Учасники науково-педагогічного процесу у вищій школі. 1. Загальна характеристика і класифікація студентів ВНЗ. 2. Права та обов'язки осіб, що навчаються у вишах. 3. ВНЗ – один з провідних факторів соціалізації студента. Адаптація студента до навчання у вищій її формі та умови ефективності. 4. Викладач ВНЗ як організатор навчально-виховного процесу. 5. Права та обов'язки педагогічних та науково-педагогічних працівників.	2	4	-	10/14	2,7,18

6.Вимоги до особистості викладача вишу. Педагогічна майстерність викладача.					
Тема 3. Основи дидактики вищої школи 1. Дидактика – як галузь педагогіки вищої школи. 2. Системи організації навчального процесу у вищій школі. Типи (види) навчання. 3. Структура процесу навчання. 4. Поняття змісту освіти, його складові. 5. Нормативні документи, що визначають зміст вищої освіти. 6. Навчальний план, навчальна програма і підручники вищої школи.	2	4	-	10/16	4,6,9,12
Тема 4. Методи, засоби і форми навчання у вищому навчальному закладі. 1. Методи та засоби навчання у вищій школі. 2. Форми навчання та форми організації навчання у вищій школі. 3. Підготовка та проведення лекцій. 4. Місце практичних та семінарських занять в організації процесу навчання. 5. Самостійна робота студентів. Курсові, дипломні, магістерські роботи. Науково-дослідна робота студентів. Консультації. 6. Практична підготовка студентів. 7. Сучасні технології навчання у виші. 8. Контроль за навчально-пізнавальною діяльністю студентів: компоненти, функції, види, методи і форми.	2	2	-	10/14	11,13,21
Тема 5. Виховна робота із студентською молоддю. Управління вищим навчальним закладом. 1. Системний підхід до організації виховання у ВНЗ. Закономірності і принципи виховання. 2. Методи і форми виховання. 3. Структура та зміст роботи куратора студентської академічної групи. 4. Студентський колектив в системі виховання студентської молоді. Методика вивчення особистості студента та академічної групи.	2	2	-	10/14	1,3,4,17

5. Завдання, напрями діяльності і структура ВНЗ. 6. Принципи управління вищим навчальним закладом. Структура управління вищим навчальним закладом. 7. Органи громадського самоврядування у вищих навчальних Зкладах.					
--	--	--	--	--	--

Модуль 2. Психологія вищої школи

Тема 6. Теоретичні та методологічні засади психології вищої школи 1. Психологічна характеристика педагогічного процесу у вищій школі. 2. Понятійний апарат психології ВШ. 3. Психологічні закономірності та умови ефективності процесів навчання та виховання. 4. Діяльнісний та особистісний підходи як основа стратегій формування і розвитку особистості у вищій школі. 5. Методологія психології вищої школи. 6. Методи теоретичного та емпіричного дослідження.	2	4	-	10/14	3,7,11,18
Тема 7. Психологічні чинники управління педагогічним процесом у вищій школі. 1. Загальні положення теорії управління. 2. Психологічна сутність управління навчально-виховним процесом. 3. Психологічні основи організації навчання у вищій школі. 4. Характеристика рівнів управління у ВНЗ. 5. Структура управління дидактичним процесом. 6. Засоби управління, доцільність їх використання у педагогічному процесі. 7. Процедурні компоненти проектування управлінського впливу.	4	2	-	10/16	2,3,13,16,20
Тема 8. Особистість в психології вищої школи. 1. Особистість студента як об'єкта педагогічного процесу у вищій школі. 2. Психологічні особливості студентської вікової категорії. 3. Соціальні та психологічні проблеми адаптації студентів до навчання у вищій школі.	2	4	-	10/14	4,7,9,12

4. Психологічні особливості основних видів діяльності студентів у вищій школі. 5. Мотиваційні компоненти діяльності студентів. 6. Єдність навчання та виховання студентів.					
Тема 9. Психологічні дослідження у вищій школі 1. Поняття методології психологічного наукового дослідження. 2. Рівні методології: парадигмальний підхід. 3. Методологія як сукупність конкретних методичних способів та прийомів (методик) дослідження. 4. Основні риси психологічного дослідження. 5. Репрезентативність, валідність та надійність методичного забезпечення та результатів дослідження.	2	2	-	10/14	3,5,8,20
Тема 10. Психічні пізнавальні процеси, умови їх удосконалення 1. Роль пізнавальної сфери в діяльності студента. 2. Особливості пізнавальної сфери, притаманні юнацькому віку. 3. Місце психічних пізнавальних процесів в ефективності діяльності спеціаліста. 4. Характеристика пізнавальної сфери в юнацькому віці. 5. Врахування пізнавального значення відчуттів у педагогічному процесі	2	2	-	10/14	8,15,20
Всього	20/2	30	-	100/148	

4. МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ТА НАВЧАННЯ

ДРН	Методи викладання (робота, що буде проведена викладачем під час аудиторних занять, консультацій)	Кількість годин ⁶	Методи навчання (які видавничальній діяльності має виконати студент самостійно)	Кількість годин ⁷
ДРН 1. Розрізняти навчально-виховні ситуації, вирішувати педагогічні задачі.	- проведення лекцій із використанням мультимедійних презентацій, практичних занять з використанням практикумів.	8	-опрацювання незнайомих (нових) термінів та складання власного термінологічного словника, -додаткове опрацювання лекційного матеріалу	12/20
ДРН 2. Розуміти зміст, принципи, методи, форми організації освіти.	- проведення лекцій із використанням мультимедійних презентацій,	8	-Додаткове опрацювання лекційного матеріалу,	12/20

навчання та виховання в Україні.	практичних занять з використанням практикумів.		-підготовка до захисту лабораторних робіт, -проходження тренувального тестування за кожною темою, -аналіз проведеної роботи під час виконання практичних завдань та написання ґрунтовних висновків до роботи	
ДРН 3. Знати психологічну сутність основних видів діяльності суб'єктів та об'єктів педагогічного процесу у ВНЗ: пізнавальної, організаційної, комунікативної, конструктивної;	- проведення лекцій із використанням мультимедійних презентацій, практичних занять з використанням практикумів.	8	-Додаткове опрацювання лекційного матеріалу, -підготовка до захисту практичних робіт -проходження тренувального тестування з відповідної теми -аналіз проведеної роботи під час виконання практичних завдань та написання ґрунтовних висновків до роботи	14/24
ДРН 4. Використовувати сучасні психологічні методи роботи з першоджерелами, їх реферування та коментування, оперувати психологічними категоріями та поняттями.	- проведення лекцій із використанням мультимедійних презентацій, практичних занять з використанням практикумів.	10	-Додаткове опрацювання лекційного матеріалу, -підготовка до захисту практичних робіт -проходження тренувального тестування з відповідної теми аналіз проведеної роботи під час виконання практичних завдань та написання ґрунтовних висновків до роботи	16/20
ДРН 5. Використовувати результати психологічного вивчення особистості та групи з метою підвищення ефективності їх діяльності, створення психологічного комфорту.	- проведення лекцій із використанням мультимедійних презентацій, практичних занять з використанням практикумів.	8	-Додаткове опрацювання лекційного матеріалу, -підготовка до захисту практичних робіт -проходження тренувального тестування з відповідної теми аналіз проведеної роботи під час виконання практичних завдань та написання ґрунтовних висновків до роботи	14/20
ДРН 6. Надавати психологічну характеристику особистості, використовувати індивідуальний підхід до співпрацівників, підлеглих тощо.	- проведення лекцій із використанням мультимедійних презентацій, практичних занять з використанням практикумів.	8	-Додаткове опрацювання лекційного матеріалу, -підготовка до захисту практичних робіт -проходження тренувального тестування з відповідної теми аналіз проведеної роботи під час виконання практичних завдань та написання ґрунтовних висновків до роботи	14/24
ДРН 7. Надавати психологічну характеристику міжособистісним стосункам в групі, розробляти програму виховної роботи для формування трудового колективу.	- проведення лекцій із використанням мультимедійних презентацій, практичних занять з використанням практикумів.	10	-Додаткове опрацювання лекційного матеріалу, -підготовка до захисту практичних робіт -проходження тренувального тестування з відповідної теми аналіз проведеної роботи під час виконання практичних завдань та написання ґрунтовних висновків до роботи	16/20
Всього		60		100/148

5. ОЦІНЮВАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ

5.1. Сумативне оцінювання

Сумативне оцінювання – підбиває підсумки навчальної діяльності студента у певний момент часу, зазвичай у кінці модулів (модуль 1, модуль 2), СРС, атестація та іспит. Сумативне оцінювання можна описати, як оцінювання по закінченні курсу, яке дозволяє визначити рівень досягнень студента, що підсумовує певний етап навчання.

5.1.1. Для оцінювання очікуваних результатів навчання передбачено

№	Методи сумативного оцінювання	Бали / Вагау загальній оцінці	Дата складання (вказати номер тижня, на якому буде проведено оцінювання)
№	Методи сумативного оцінювання	Бали / Частка у загальній оцінці	Дата складання
1.	Тест множинного вибору та індивідуальне завдання. (Модуль 1. Предмет, об'єкт, методи педагогіки вищої школи. Теми 1-5).	35 балів / 20%	1 семестр, 6 тиждень
2.	Контролюючий тест (питання з множинним вибором; проміжна атестація)	15 балів / 15%	1 семестр, 7 тиждень
3.	Презентація, доповідь (Самостійна робота)	15 балів / 15%	1 семестр, 13 тиждень (впродовж навчального семестру)
4.	Тест множинного вибору та індивідуальне завдання (Модуль 2. Психологія вищої школи. Теми 5-10)	35 балів / 20%	1 семестр, 14 тиждень
5.	Залік – за сумою балів-результатів роботи студента упродовж семестру	100 балів	15 тиждень

5.1.2. Критерії оцінювання

Компонент ⁸	Незадовільно	Задовільно	Добре	Відмінно ⁹
Тест множинного вибору та індивідуальне завдання. (Модуль 1. Предмет, об'єкт, методи педагогіки вищої школи. Теми 1-5).	<12 балів	12-19 балів	20-28 балів	29-35 балів
	Вимоги щодо завдання не виконано	Більшість вимог виконано, але окремі питання розкриті не повністю, відсутній аналіз вивченого матеріалу	Виконано усі вимоги завдання	Виконано усі вимоги завдання, чітко інтерпретовано отримані результати, зроблені пропозиції щодо поліпшення та удосконалення конкретних питань, сформована своя думка та своє бачення певної проблеми, продемонстровано здатність до критичної оцінки різних джерел інформації, вдумливість, зроблені висновки щодо використання отриманих знань у професійній діяльності
Контролюючий тест (питання з множинним вибором; проміжна атестація)	<9 балів	9-11 балів	12-13 балів	14-15 балів
	Менше 6 вірних відповідей на питання тесту	6-7 вірних відповідей на питання тесту	8 вірних відповідей на питання тесту	9-10 вірних відповідей на питання тесту

Тест множинного вибору та індивідуальне завдання (Модуль 2. Психологія вищої школи. Темі 5-10)	<12 балів	12-19 балів	20-28 балів	29-35 балів
	Вимоги щодо завдання не виконано	Більшість вимог виконано, але окремі питання розкриті не повністю, відсутній аналіз вивченого матеріалу	Виконано усі вимоги завдання	Виконано усі вимоги завдання, чітко інтерпретовано отримані результати, зроблені пропозиції щодо поліпшення та удосконалення конкретних питань, сформована своя думка та своє бачення певної проблеми,
Презентація, доповідь (Самостійна робота)	<9 балів	9-11 балів	11-13 балів	13-15 балів
	Вимоги щодо завдання не виконано	Більшість вимог виконано, але окремі питання розкриті неповністю, студент володіє матеріалом не повною мірою	Виконано усі вимоги завдання, продемонстровано вільне володіння матеріалом	Виконано усі вимоги завдання, продемонстровано високу обізнаність у закріпленій за здобувачем темі, здатність до критичної оцінки різних джерел інформації, вдумливість, зроблені висновки щодо використання отриманих знань у професійній діяльності

5.2. Формативне оцінювання:

Для оцінювання поточного прогресу у навчанні та розуміння напрямів подальшого удосконалення передбачено

№	Елементи формативного оцінювання	Дата
1.	Усне опитування після вивчення кожної теми	Після завершення вивчення теми
2.	Письмові контрольні роботи, передбачені робочою програмою	Протягом усього семестру
3.	Проходження тестування з атестації та модульного контролю зі зворотнім зв'язком з викладачем	Відповідно до графіку навчального процесу
4.	Проходження тестування після закінчення вивчення кожної теми для самостійного контролю знань та підготовки до складання заліку	Регулюється студентом самостійно
5.	Захист практичних робіт	Щотижнево, упродовж семестру

5.3. Розподіл балів, які отримують здобувачі під час вивчення ОК

Поточне оцінювання та самостійна робота										СРС	Разом за модулі та СРС	Атестація	Всього
Змістовий модуль 1 0-35 балів					Змістовий модуль 2 0-35 балів								
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	15	85 (70+15)	15	100
10	5	10	5	5	10	5	5	10	5				

Розподіл балів системи ЄКТС за результатами навчання і семестрової (підсумкової) атестації у формі екзамену:

- до 40 балів – за результатами модульного контролю упродовж семестру;
- до 15 балів – за результатами проміжної атестації;
- до 15 балів – за виконання самостійної роботи;
- до 30 балів – за результатами семестрової (підсумкової) атестації

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
69-74	D	задовільно	
60-68	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ (ЛІТЕРАТУРА)

Основні джерела

1. Педагогіка вищої освіти України: Історія. / Алексюк А.М. - К.: Либідь, 1998. - 558 с.
2. Педагогіка вищої школи: підручник / В.П.Андрущенко, І.Д.Бех, І.С.Волощук, О.В.Глузман, Н.В.Гузій, Н.М.Дем'яненко, Н.О. Дівінська, М.Б.Євтух, С.А.Калашнікова, О.А.Комар; Ін-т вищ. освіти АПН України. – К.: Пед. думка, 2009. – 256 с.
3. Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. / І.О.Бартенева, І.М.Богданова, І.М.Бужина, Н.І.Дідусь, М.С.Дмитрієва; Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К.Д.Ушинського. – О., 2002. – 344 с.
4. Педагогіка вищої школи: Курс лекцій / В.П. Головенкін. – К.: КПІ, 2007.
5. Педагогіка вищої школи: вступ до спеціальності: Навчальний посібник. / Гура О.І. – К.: Центр навч. літ., 2005. - 224 с
6. Педагогіка вищої школи: Модул. лекц.-практ. курс / О.М.Ельбрехт; Європ. ун-т. – К., 2005. – 80 с.
7. Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. / З.Н.Курлянд, Р.І.Хмелюк, А.В.Семенова, І.О.Бартенєва, І.М. Богданова. – 3-є вид., переробл., доповн. – К.: Знання, 2007. – 495 с.
8. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. / А.І. Кузьмінський. – К.: Знання, 2005. – 486 с.
9. Педагогіка і психологія вищої школи: Навч. посіб. / О.Г.Мороз, О.С.Падалка, В.І.Юрченко; Ред.: О.Г.Мороз; Нац. пед. ун-т ім. М.П.Драгоманова, Ін-т вищ. освіти АПН України. – К., 2003. – 267 с.
10. Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. / М.М.Фіцула. – К.: Академвидав, 2010. – 456 с.
11. Основи педагогіки вищої школи України: Навч. посіб. / В.М.Вакуленко. – Луганськ: Вид-во Східноукр. нац. ун-ту ім. В.Даля, 2001. – 243 с.
12. Основи педагогіки вищої школи: Метод. посіб. для студ. магістратури / С.С.Вітвіцька; Наук.-метод. центр вищ. освіти, Житомир. держ. пед. ун-т ім. І.Франка. – Житомир, 2003. – 228 с.
13. Основи педагогіки та психології ВШ в Україні: Навч. посіб. для викл. та асп. вузів / Галузінський В.М., Євтух М.Б. - К.: ШТЕЛ, 1995. - 168 с.
14. Основи педагогіки вищої школи: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В.О.Салов; Нац. гірн. ун-т. – Д., 2003. – 183 с.
15. Український педагогічний словник/ Гончаренко С.У. - К.: Либідь, 1997. – 376 с.

Методичне забезпечення

16. І.Коваленко, Н. В. (2021). Професійна ідентифікація майбутніх вчителів в умовах суспільства ризику: на прикладі пандемії COVID-19. Суми: ФОП Цьома С.П.
- 17.Коваленко, Н. В. (2021). Формування ранньої професійної ідентифікації майбутніх учителів засобами проєктно-тренінгових технологій: теорія та методика. Суми: ФОП Цьома С.П.
- 18.Коваленко, Н. В. (2019). Студентське науково-педагогічне дослідження: проєктно-тренінговий підхід:

навчальний посібник. Суми: ФОП Цьома С.П.

19. Педагогіка вищої школи: Курс лекцій для магістрів / М.І.Приходько; Запоріж. держ. ун-т. – Запоріжжя, 2001. – 97 с.

20. Основи педагогіки вищої школи: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В.О.Салов; Нац. гірн. ун-т. – Д., 2003. – 183 с.

21. Педагогіка вищої школи: Навч.-метод. посіб. / Г.П.Васянович; Львів. нац. ун-т ім. І.Франка. Каф. педагогіки. – Л.с"Ліга-прес", 2000. – 100 с.

22. Організація та методика проведення науково-педагогічних досліджень студентами вищих навчальних закладів /М.І.Соловей, С.С.Спіцин, К.К.Потапенко, З.М.Шалік. - К.:Ленвіт, 2004. - 143 с.

Додаткова література

23. Burov, O., Lavrov, E., Lytvynova, S., Pinchuk, O., Horska, K., Tkachenko, O., Kovalenko, N., Chybiriak, Y. (2023). On the way to hybrid intelligence: influence of the human-system interaction rate on the human cognitive performance. In: Tared Ahram and Redha Taiar (eds) Human Interaction and Emerging Technologies (HIET-AI 2023): Artificial Intelligence and Future Applications. AHFE (2023) International Conference. AHFE Open Access, vol 70. AHFE International, USA. <http://doi.org/10.54941/ahfe1002925>

24. Kirdan O., Kovalenko N., and (2021). Psychological and Pedagogical Cooperation as a Factor in Increasing the Level of Tolerance for Innovatio IJCSNS International Journal of Computer Science and Network Security, V(21) No.12, <https://doi.org/10.22937/IJCSNS.2021.21.12.93>

25. Kovalenko, N. (2022). The content of the training program for preparing the future teacher to work with children who faced the war. Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies, 7-8 (120) 190–201.

26. Kovalenko, N. V. (2021). Experimental verification of the effectiveness of the structural-functional model of the pedagogical system of future teachers' early professional identity formation in higher education institutions by means of project-training technologies. Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies, 4 (108), 234–245.

27. Kovalenko, N. V. (2021). Professional identity of the future teacher in foreign discourse. Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies, 3 (107), 190–201.

28. Kovalenko, N. V. (2021). Theoretical substantiation of the structural-functional model of forming future teachers' early professional identity by means of project-training technologies. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології, 2 (106), 264-275.

29. Вища освіта в Україні і Болонський процес: / С.М. Гончаров, В.С. Мошинський; Нац. ун-т вод. госп-ва та природокористування. – Рівне, 2005. – 141 с.

30. Вища освіта і Болонський процес. Педагогіка вищої школи / Н.Б.Булгакова; Нац. авіац. ун-т, Спів. європ. проект "Навчання укр. інженерів комп'ютер. пром. проектуванню". – К.: НАУ-друк, 2009. – 84 с.

31. Вища освіта і Болонський процес / М.Ф.Дмитриченко, Б.І.Хорошун, О.М.Язвінська, В.Д.Данчук; Нац. трансп. ун-т. – К.: Знання України, 2006. – 440 с.

32. Гончаренко С.У. Педагогічні дослідження. Поради молодим науковцям. – КиївВінниця: ДОВ «Вінниця», 2008. – 278 с.

33. Єріна А.М. Методологія наукових досліджень / А.М.Єріна, В.Б.Захожай, Д.Л.Єрін. К.: Центр навч. літ., 2004

34. Кловак Г.Т. Основи педагогічних досліджень: Навч. посіб. для вищих пед. навч. закладів. - Чернігів: Чернігів, держ. центр наук.-техн. і економ. інформації, 2003. – 260 с.

35. Організація та методика проведення науково-педагогічних досліджень студентами вищих навчальних закладів /М.І.Соловей, С.С.Спіцин, К.К.Потапенко, З.М.Шалік. - К.:Ленвіт, 2004. - 143 с. с.

36. Стеченко Д.М. Методологія наукових досліджень: Підручник / Д.М.Стеченко, О.С.Чмир. – К.: Знання, 2005.

Інтернет-ресурси

37. Педагогіка вищої школи. URL:

https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/29032/3/Higher_School_Pedagogy_2019.pdf (дата звернення 05.05.2023 р.)

38. Педагогіка, психологія та методика викладання у вищій школі URL:

http://ir.lib.vntu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/24302/%D0%9F%D0%9F%D0%9C%D0%92%D0%A8_%28%D0%9A%D1%83%D1%80%D1%81_%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%86%D1%96%D0%B9%29.PDF?sequence=1&isAllowed=y (дата звернення 06.05.2023 р.)

39. Педагогіка вищої школи. URL:

https://repo.btu.kharkov.ua/bitstream/123456789/4841/1/19_Pedagogyka%20vyshchoyi%20shkoly_NP.pdf (дата звернення 07.05.2023 р.)

Рецензія на робочу програму (силабус) ОК _____
 Розроблену викладачем кафедри _____

Параметр, за яким оцінюється робоча програма (силабус) освітнього компонента гарантом або членом проєктної групи	Так	Ні	Коментар
Результати навчання за освітнім компонентом (ДРН) відповідають НРК			
Результати навчання за освітнім компонентом (ДРН) відповідають передбаченим ІРН (для обов'язкових ОК)			
Результати навчання за освітнім компонентом дають можливість виміряти та оцінити рівень їх досягнення			

Член проєктної групи ОП Екочологія (назва) Киселімова Т.О. (ПІБ) [Підпис] (підпис)

Параметр, за яким оцінюється робоча програма (силабус) освітнього компонента викладачем відповідної кафедри	Так	Ні	Коментар
Загальна інформація про освітній компонент є достатньою			
Результати навчання за освітнім компонентом (ДРН) відповідають НРК			
Результати навчання за освітнім компонентом (ДРН) дають можливість виміряти та оцінити рівень їх досягнення			
Результати навчання (ДРН) стосуються компетентностей студентів, а не змісту дисципліни (містять знання, уміння, навички, а не теми навчальної програми дисципліни)			
Зміст ОК сформовано відповідно до структурно-логічної схеми			
Навчальна активність (методи викладання та навчання) дає змогу студентам досягти очікуваних результатів навчання (ДРН)			
Освітній компонент передбачає навчання через дослідження, що є доцільним та достатнім для відповідного рівня вищої освіти			
Стратегія оцінювання в межах освітнього компонента відповідає політиці Університету/факультету			
Передбачені методи оцінювання дозволяють оцінити ступінь досягнення результатів навчання за освітнім компонентом			
Навантаження студентів є адекватним обсягу освітнього компонента			
Рекомендовані навчальні ресурси є достатніми для досягнення результатів навчання (ДРН)			
Література є актуальною			
Перелік навчальних ресурсів містить необхідні для досягнення ДРН програмні продукти			

Рецензент (викладач кафедри) Екочологія та освітній Зупцова Т.В. (назва) (посада, ПІБ) [Підпис] (підпис)